

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

نکته خیلی مهم ما این جاست که داعی در نفس مولا با تحقق آن لحاظ و شرط متولد می شود، به وجود می آید و خلق می شود و خود آن فعل فی حدنفسه هیچ مصلحتی را سوای وجود آن لحاظ خاص ندارد.

شما صلاة آیات را فرض کنید، خود صلاة آیات فی حدنفسه مصلحت ندارد شما هزار تا صلاة آیات بخوانید برای شما دو ریال هم ثواب نمی دهند فایده ندارد صبح تا شب بنشینید نماز آیات بخوانی نماز آیات مترتب بر یک لحاظی است که وجود آن لحاظ داعی را در نفس مولا متولد می کند و اگر در نفس مولا آن لحاظ وجود نداشته باشد هیچ فرقی و تفاوتی ندارد شما بخوانید یا نخوانید یا هزارتا بخوانید فایده ای ندارد این نکته ای است که از ذهن آقایان مغفولٌ عنه واقع شده است و لذا در موارد مختلف حکم به تناقض فرمودند چنان چه خود مرحوم نائینی اشکالی را که وارد می کند و اتفاقا مطلب را از مطالب بسیار صعبه و مشکله می شمارد که: درک این مساله به عنوان واجب مطلق و واجب مشروط به چه کیفیتی خواهد بود.

این نکته ای است که از آن غفلت شده یعنی این که ما بفهمیم آیا علت برای انشاء حکم و تکلیف در نفس مولا منحصر در آن خصوصیت است یا این که آن علت منحصر در آن خصوصیت نیست به نحوی که وجودش و عدمش بالنسبه به مکلف یکسان باشد. اگر ما این قید را بیآوریم تصویر این مساله در نفس راحت تر و آسان تر می شود که مولا وقتی می گوید صل صلاة الظهر عند الزوال آیا العله الوحیده لوجوب الصلاة تكون نفس الزوال بحيث اذا لا يتحقق الزوال لا تكون الصلاة واجبه مطلقا یا العله الوحیده لوجوب الصلاة الايات تكون نفس الزوال بحيث لا تكون الصلاة الايات واجبه بدون الزوال، بدون زلزال صلاة آیات به هیچ وجه و جواب ندارد.

مولا به دو نحو در نفس مصلحت مترتبه بر شرط و خصوصیت را می کند و همین مطلب است که مرحوم صاحب فصول را مضطر به دعوی وجه ثالثی از واجب مطلق و مشروط به اسم واجب معلق کرده و این نکته ای است که از دیدگاه مرحوم نائینی و خیلی از مقررین غفلت شده و آمدند بر صاحب فصول اشکال کردند به نحوی که اصلا واجب معلق را از محالات می شمارند می گویند اصلا امتناع دارد که شارع امر به واجب معلق بکند با توجه به لحاظ مصالح به نحو اطلاق یا به نحو اشتراط. خب دیگر

قسم سوم در این جا معنا ندارد.

عرض شد ملاکی را که مرحوم نائینی راجع به واجب مشروط ذکر کردند که عبارت بود از: غیراختیاری بودن قید و شرط، بالنسبه به مکلف، این باطل است.

دلیل بر بطلان مساله این است که اختیاری و غیراختیاری بودن، به مقام فعل برمی گردد و به فعل مکلف و فعل مکلف موجب انبعاث داعی در طلب نمی شود، بلکه آن چه که موجب انبعاث داعی در طلب است عبارت است از مصلحتی که مترتب بر تکلیف است و در بعضی از مواقع تکلیف مطلق است بدون لحاظ آن وقت خاص، و شرایط خاص مورد نظر مولا است و آن مصلحت بر تکلیف مترتب است، بدون لحاظ وقت و شرایط خاص یا این که آن مصلحت مترتب بر فعل است به لحاظ وقت و بدون آن وقت مصلحتی متوجه آن تکلیف نخواهد بود و با وجود آن موقعیت و لحاظ خاص داعی در نفس مولا منبعث می شود.

آن نکته دقیقه ای که پایه و اساس واجب مشروط و مطلق است چون ما قائل به واجب معلق نیستیم حالا در عبارت و در اصطلاح تنازعی نیست ولی نسبت به اصل مطلب با مرحوم صاحب فصول در این جا قطعاً متفق هستیم و نظر ایشان را تأیید می کنیم و نظر دیگر را باطل می دانیم و علت بطلان را هم شما امروز خواهید فهمید که چه طور همین آقایان قائل به تناقض شدند و نتوانستند مشکل مقدمات واجب مشروط و معلق را حل کنند، در یک جا قائل به وجوب شدند در یک جا قائل به اباحه شدند در مساله استطاعت چند جور صحبت و چند جور فتوا داده اند، این ها همه به خاطر چیست؟ به خاطر این است که این نکته دقیقه از این نفوس ذهول پیدا کرده و آن این است که مولا مصلحتی را که مترتب بر فعل می داند آن مصلحت به نحوی است که عندوجود العله حالا فرض کنید وقت زوال باشد در وقت زوال علت برای چیست؟ علت برای وجوب صلاة ظهر است در علت برای آن مصلحت ملزمه ای که موجب وجوب است و آن مفسده موبقه که موجب حرمت است علت برای این مصلحت، نفس همان وقت خصوصیت است به نحوی که (این به نحوه را همیشه در ذهنتان بیاورید) به نحوی که هیچ علت دیگری جز همین علت که زوال باشد دخالتی در این وجود مصلحت ملزمه ندارد فقط و فقط علت و سبب برای آن مصلحت عبارت است از این وقت زوال. اگر این طور باشد پس بنابراین وقت زوال از آن جایی که برای مکلف غیراختیاری است تا قبل از وقت زوال اصلاً حکم انشاء معنا ندارد که در ذهن شارع آن حکم انشاء تبلور پیدا نکند و شارع آن حکم انشاء را تصور کند الا به همین وقت.

مثلاً فرض کنید پزشک، چه وقت در نفس طیب و وجوب استفاده از دارو برای مریض حاصل

می‌شود وقتی مطبش را باز کند و مریضی بیاید نگاه کند ببیند سرش درد گرفته، دلش درد گرفته آن وقت این وجوب دارو و تداوی برای آن مریض حاصل می‌شود و ایجاب طیب و انشاء یجب علیک التداوی بهذا الدوا چه موقع در نفس طیب انبعاث پیدا می‌کند؟ وقتی چشمش به مریض بیفتد نه این که از اول که می‌آید در مطب را باز می‌کند یک انشاء کلی می‌کند هر کسی می‌آید و پایش را در این جا می‌گذارد باید یجب علیک التداوی یک کپی هم بکند از داروهای مثل اسپرین و استامینوفن و رانیتیدین فشار و... این‌ها یک چیزی از این وسط زیراکس می‌کند دم در هم می‌چسباند و ویزیت هم فعلا بدهید و بردارید آن را ببرید اگر طیبی این طوری بیاید در مقام انشاء می‌گوییم یک قدری بالاخانه‌اش عیب کرده است و بهتر است شما بروید و پیش یک شخصی که قدری شما را دو سه هفته‌ای بستری کنند و معالجه بشوید طیب اصلا وقتی که در مطب را باز می‌کند آیا در آن موقع انشائی در نفس او حاصل می‌شود یا نه؟ نه، می‌گوید فعلا استارت می‌زنیم و باز می‌کنیم و می‌رویم بالا و تا هنوز مریض‌ها نیامده اند یک نیم ساعتی وقت داریم می‌توانیم تفریحی، تفرجی، روزنامه بخوانیم ببینیم روزنامه آمده به روزنامه‌سر بز نیم مطالعه کنیم تا مریض‌ها بیایند وقتی مریض می‌آید داخل، باز هنوز برایش انشاء در نفس متولد نشده آقا سلام علیکم حال شریف خوب است خب لعل اشتباه آمده، می‌خواسته برود بنگاه آمده پیش طیب، بابا این هر جا در باز است نمی‌روند بنگاه آن طرف است آمده بالا می‌بیند این بساطش فرق می‌کند این می‌آید سلام علیکم حال شما چه طور است خب بفرمایید مشکلی دارید می‌گوید نه والله مشکلی ندارم من می‌خواستم بروم جایی خانه‌ام را معامله کنم ماشین معامله کنم نمی‌دانم از این حرفها آقا ببخشید این جا مطب است بنگاه و فلان و دفتر و محضر این جا نیست حالا دیدی پله دارد می‌گوید ببخشید خدا حافظ شما راهش را می‌کشد می‌آید بیرون خب اگر طیب از آن اول تا چشمش به این شخص می‌افتاد انشاء برایش پیدا می‌شد من فلان قرص را بدهم یک دفعه وسط کار می‌گفت نشد که این که مریض نیست.

می‌گویند یک دکتری بود این مطب باز کرده بود و هنوز مشتری نداشت و کسی نمی‌آمد و از این حرفها گاهی یکی می‌آمد مثلا این هم به خاطر این که بگوید من مشتری دارم شروع می‌کرد با تلفن حرف زدن، دارد مثلا صحبت می‌کند خب بعضی‌ها دیدید یک دکورهایی [درست می‌کنند] خلاصه این هم طبق معمول همه‌اش تلفن می‌کرد و حالا تلفنی در کار نبود بله خواهش می‌کنم وقت که نداریم و یک سه ماه دیگر تشریف بیاورید همین که داشت می‌گفت سه ماه دیگر و این‌ها بیاید و الان فرصت نداریم و شلوغ است یک دفعه مسئول وصل تلفن در را باز کرد و آمد تو و این هم داشت حرف می‌زد

گفت بله بفرمائید گفت قربان آمده ام تلفتان را وصل کنم!! تلفن نداشته همین طوری گوشی را برمی داشته می گفته سه ماه دیگر چهار ماه دیگر!!

یک دفعه ما رفتیم یک جایی پیش دکتری این لبمان را عمل کنیم البته الان هم باز هم می خارد احساس می کنم یک بخیه اینجا جا مانده حالا خوب است قیچی جا نگذاشته اند! بعضی از این ها قیچی را هم جا می گذارند شنیدم یک کیلو پنبه نمی دانم باند این وسط جا می گذارند ما رفتیم پیش یکی می گوئیم این بخیه ها یکی آمده می گوید چرا این تو را بخیه نگذاشته باید بخیه بگذاری حالا آمده بخیه گذاشته همه اش درد می کند رفتیم پیش یکی می گوید اشتباه کرده باید بخیه ها را بکشیم بیرون گفتیم بابا مثل این که اختلاف برای ما نیست حالا آنها را کشیده بیرون یکی دوتا جا گذاشته می بینم درد می کند باید برویم به یکی دیگر بگوئیم در بیاور ما رفتیم پیش او (این ها همه دکور است ما هم دکور داریم این ها هم دارند ما هم دکور داریم) خلاصه من نشستم و او دارد مثلا پرونده نگاه می کند من شروع کردم یک مقدار حرف زدن و بعد ایستادم دیدم همین طور سرش هم بالا نمی کند من ایستادم و شروع کردم دفترچه ام را نگاه کردن یک مقدار نگاه کرد دید او دارد پرونده را نگاه می کند و من هم دفترچه ام را می خوانم یک دفعه گفت چرا ادامه نمی دهید گفتم شما دارید پرونده را می خوانید گفت گوشم با شماست گفتم می خواهم چشتمان هم با من باشد و او دیگر راه آمد و دیگر بالانس شد و الان هم با هم یک نیم چه رفاقتی داریم، دکتر مشهوری است و در جراحی پلاستیک شهرت جهانی دارد دیگر رفیق شدیم. اگر قرار بردکور است ما هم بلدیم ما که عمل نمی کنیم نه این که بلد نیستیم. همه جورش را دیده ایم ولی در دستگاه بابامان دکور نبود آن را می دانیم که فقط تنها جایی که دکور و این حرفها نبود پدرمان بود آن حسابش فرق می کرد.

این ها همه جزء اصول است خب این قاعده که الان دکتر هنوز داعی انشاء ایجاب تداوی برایش پیدا نشده برای برای چیست؟ اگر این را ما بفهمیم کل اصول را فهمیده ایم، که چرا برای طبیب قبل از الان و در شرایط فعلی هنوز برایش انشاء حاصل نشده؟ به خاطر چیست؟ (طبیب عاقل منظورمان است نه آن که در را باز می کند مقام انشاء از توی ماشینش از دم در خانه اش بیرون می آید! آن که به اصطلاح اصول خوانده و یک مقدار متوجه است) به خاطر این است که هنوز علتش برایش پیدا نشده علت برای داعی و طلب در نفس مولا حاصل نشده است آن علت چیست؟ مشاهده مرض، هنوز مرضی مشاهده نکرده علم غیب هم ندارد که ببیند چه کسی می آید و چه کسی نمی آید شاید امروز مطب را باز کرد و هیچ کس هم نیامد کم آمد یکی آمد اصلا مریض نیست خیلی از این ها مریض نیستند این ها

دوا ندارد این ها همه اش دفاع بدن است بی خود قرص می دهند این که الان هنوز برایش داعی نشده به خاطر این است که علت برای انشاء حاصل نشده است، آن علت چیست؟ وجود مرض، وجود مرض که برای او حاصل شد الان برایش ایجاد داعی می شود نه یک دقیقه قبل، الان نگاه می کند شما مریض هستید خب بخواهید معاینه تان کنم معاینه می کند عجب این بیماری را دارید وقتی بیماری مشخص شد رفت نشست پشت میزش تمام این ها را تجزیه و تحلیل کرد این موارد مفید ادویه را در نظر گرفت تبعات و پیامدهای این داروها را در نظر گرفت توانست بین این داروها جمع کند که این دارو صدمه نزند این دارو این جا را خراب نکند من حیث المجموع که این صورت مساله برای او روشن شد آن موقع می گوید يجب عليك العمل بهذه النسخه آن وقت تازه می گوید که العمل بهذه النسخه، التداوی بهذه النسخه این بعد از مشاهده مرض و حصول به جوانب این مرض برای این حاصل می شود الان برای او داعی حاصل شد در همین وقت که دارد او را معاینه می کند یک دفعه می بیند این خوب شد یک شخصی وارد مطب شد یک حمدی خواند گفت بلندشو برو برو ببینم که رفتی این خوب شد تا این طور شد آن علت منتفی می شود با انتفاع علت آن طلب هم منتفی می شود. پس انشاء و داعی برای طلب در نفس مولا منحصر است در وجود و عدم مرض، وجود مرض باشد انشاء می آید عدم مرض باشد انشاء نمی آید.

حالا صحبت ما این است که وقت زوال بالنسبه به صلاة ظهر هم همین طور است جناب نائینی؟ یعنی وقتی شارع می گوید يجب عليك صلاة الظهر در وقت الزوال آیا آن داعی برای طلب در نفس مولا نفس الوقت و الزوال است؟ به نحوی که بوجود زوال تجب الصلاة و بعدم زوال بای نحو کان لا تجب؟ حالا خب فرض بکنید یکی اصلا می آید یک آصف برخیاپی پیدا می شود (امیرالمؤمنین علیه السلام که ما اصلا نباید بگوییم آن کجا بیاید؟ همان آصف و این شاگرد ماگردها) یک آصفی پیدا بشود و خورشید را بیاید همین طور ننگه دارد وقتی خورشید را نیم ساعت به ظهر ننگه داشت علت برای این مصلحت در این جا حاصل نشده وقتی علت حاصل نشد خب لا تجب عليك الصلاة. آیا شارع و مولا بالنسبه به وجوب صلاة، علت برای وجود مصلحت را این طور تصور می کند؟ یا این که نه فقط تنها علت انحصار در وقت زوال ندارد این همان نکته ای است که از آن غفلت شده.

تلمیذ: دیروز حضرتعالی این را فرمودید بعد دلیل را الصلاة لا تترك بحال فرمودید بدون این نص الصلاة لا تترك بحال این قضیه که اگر زوال تحقق پیدا نکرد باز انشاء شارع نسبت به طلب صلاة هست؟

استاد: ببینید این قضیه و مساله تمه‌ای دارد که می‌آید صحبت در ایجاد تکلیف و انشاء تکلیف است این انشاء تکلیفی که موقت به وقت است و وقت در اختیار نیست. انشاء تکلیف ممکن است که منوط به عده‌ای از مسائل باشد که یکی از آن‌ها وقت است فعلاً صحبت ما در وقت است والا ممکن است مسائل زیادی باشد که خیلی از این‌ها اختیاری نباشند یا نسبت به بعضی مسائل باشد که اختیاری باشند فعلاً صحبت ما نسبت به وقت است که وقت از امور غیراختیاریه است چون امر، امر غیراختیاری است مرحوم نائینی می‌فرماید که محال است شارع انشاء بکند و تکلیفی را متوجه مکلف بکند که شرط او در اختیار مکلف نیست وقتی در اختیار مکلف نیست ممتنع است ایجاد داعی و طلب در نفس مولا نسبت به امری که مکلف غیرقادر من اتیانه.

پس بنابراین این می‌شود جزو قضایای مفروض الوجود وقتی جزو آن‌ها شد این طوری می‌شود این حکم برای انشاء گرچه الان از مولا صادر شده ولیکن گویا مولا این را در وقت زوال گفته نه الان، الان گفتنش فایده‌ای ندارد فقط صرف اخبار است فقط مولا این را می‌گوید که من می‌گویم اگر در وقت زوال و زوال را درک کردی من هم اگر این‌جا نبودم حکم را کردم و رفتم یادت باشد نگویی تو این‌جا نیستی پس من هم این کار را انجام نمی‌دهم نه، من حکم و جوب را کردم متهمی این حکم و جوب من منوط است به وقت زوال، وقت زوال حاصل شد حکم و جوب من تنجز پیدا می‌کند وقت زوال حاصل نشد هزار سال هم گذشت حکم من تنجز پیدا نمی‌کند این کلام نائینی است نائینی می‌فرماید در امر غیراختیاری مولا نمی‌تواند حکم اطلاق بکند چون حکم اطلاق معنی ندارد هیچ وقت حکم نمی‌شود که مثلاً به عنوان مطلق یجب علیک در حالتی که آن نمی‌تواند این را انجام بدهد این اشکال در این جا هست.

مطلب بنده به این مساله برمی‌گردد که داعی بر خود اختیاری و غیراختیاری بودن دلیل برای مشروط بودن نیست این غیراختیاری و اختیاری بودن از شرایط تحقیق فعل مکلف به در خارج است به داعی منبعث در نفس مولا ربطی ندارد چون ممکن است که اصلاً مولا آن امر غیراختیاری را جزء داعی برای وجود مصلحت در نظر نگیرد چون می‌داند بالاخره ظهر خواهد شد دلیل ندارد که من بگویم هرچه که من در نظرم مربوط به چیز است در نظرم بیاورم. فرض کنید می‌خواهم امر به و جوب اکرام کنم که امشب زید را اکرام بکند خیلی خوب ما هزارویک مساله داریم که هیچ کدام این‌ها در اختیار مکلف نیست یکی از این‌ها این است که یک دفعه الان اعلان تعطیل بکنند و تمام مغازه‌ها در را ببندند. باز بودن مغازه‌ها برای خرید آیا در اختیار مکلف است یا نه؟ نه در اختیار نیست این یکی است دیگری

این است که بلند شود برود مغازه، فروشنده بگوید آقا نمی‌خواهم به تو بفروشم مغازه باز است اجناس هم وجود دارد ولیکن می‌گوید به تو نمی‌فروشم به دومی برود می‌گوید نمی‌خواهم بفروشم سومی برود بگوید نمی‌خواهم بفروشم، برود به مولا بگوید ما هیچ چیز گیرمان نیامد ما هزارویک مساله داریم که در اختیار مکلف نیست و از امور غیراختیاریه است ولی در کدام یک از این‌ها طلب در نفس مولا دخالت دارد؟ هیچ کدام، چرا؟ چون یک مسائل بسیط و عادی است خب معلوم است دکان‌ها باز هستند و فروشنده مال را می‌فروشد و این شخص هم می‌رود و این فرد که الان راه می‌رود مساله حیات و عزرائیل آیا آن هم در اختیار مکلف است مولا بگوید امشب اکرام بکن این را عصر عزرائیل می‌آید جانش را می‌گیرد عزرائیل هم در قدرت شماست آیا مولا که در نفسش می‌گوید که این طلب برای چیز پیدا می‌شود اگر عزرائیل تا امشب جانت را نگرفت یک امشب مهلت داد آن موقع یجب علیک اکرام زیدا اصلا این مطالب در نفس نمی‌آید چرا نمی‌آید؟ چون بسیط است مساله عادی است وقتی که جری قضایای خارجی بر روال تحقق وجود است لذا مولا کدام یک از مسائل را در نظر می‌گیرد آن مسائلی را که محتمل‌الوجود است زوال شمس متیقن‌الوجود است چه طور ممکن است که مولا امر متیقن‌الوجود را به عنوان علت و حیده برای داعی در نظر بگیرد؟ این چه طور ممکن است؟ این اصلا امکانش نیست پس آنی را که مولا در نظر می‌گیرد اگر قرار باشد که علت و حیده برای این مکلف، وقت و حادثه باشد پس بنابراین دیگر نمی‌توان نسبت به آن حادثه انسان مکلف (حالا بقیه‌اش باشد برای بعد خسته شدم) مکلف دیگر نمی‌تواند شما بگویید که قبل از آن باید به مقدمات پردازد چرا می‌گویید باید به مقدمات پردازد؟ جناب نائینی چه طور شما می‌فرمائید قبل از دخول وقت صلاة شما می‌توانید اراقة ماء بکنید با وجود این که علم دارید بعد از صلاة بدون این ماء حاصل نمی‌شود چرا قائل به حرمت هستند فقهاء؟ چرا می‌گویند قبل از صلاة چون هنوز وجوب نیامده اگر علت و حیده برای وجوب صلاة فقط و فقط وقت باشد پس بنابراین در صورت عدم وجود آن وقت اصلا انشائی نشده حکمی اصلا انشاء نشده پس اراقة الماء دیگر چه اشکالی دارد؟ شما اراقة الماء می‌کنید بعد هم در وقت صلاة که می‌شود آب ندارید بلند می‌شوید تیمم می‌کنید این نکته‌ای است که گیر کردند و من خیال می‌کنم با توجه به مطالب باز نیاز به صحبت دارد.

تلمیذ: نسبت به زلزال هم همین است؟

استاد: در زلزال فقط علت و حیده خود زلزال است شما می‌توانید خودتان را در معرض زلزال قرار ندهید نه وجوبی هست و نه هیچ چیز، پنج دقیقه به این که زلزله است می‌روید بیرون، اصلا ده

دقیقه قبل از این که زلزله بشود سوار هواپیما می شوید.

تلمیذ: نسبت به خودتان نه نسبت به شارع اگر زلزالی تحقق پیدا نکند عندالشارع جعل و انشاء شده یا نه؟

استاد: خب این قضیه مفروض الوجود است شارع می گوید که اگر این موضوع برای این حکم تحقق پیدا کرد بر فرض وجود این حکم هم می شود تکلیف نکرد؟ شارع در مقام کلی گفته ولی این که ما هم خودمان، نه ما هم آیا باید خودمان را در معرض ایجاد موضوع قرار بدهیم یا ندهیم؟ در حالتی که اگر قرار ندهیم باید قضایش را به جا بیاوریم چرا؟ فرق این است که فقط علت وحیده نفس زوال نیست زوال در این جا ظرف است نه علت.

فرق بین علت و ظرف و شرط این است در شرط با عدم شرط آن متغی می شود ولی در ظرف نه، حکم سرایت می کند شما فرض کنید نذر کردید که روز پنجشنبه را روزه بگیرید اتفاقاً روز پنجشنبه نمی شود شما روزه بگیرید منتقل می شود به یک روز دیگر، نذر شما باطل نمی شود روز پنجشنبه ظرف می شود مگر این که این طوری نذر کنید بگویید من پنجشنبه را می گیرم و روز دیگر را نمی گیرم یک وقتی شما نذر می کنید می گوید خدایا اگر مریض را شفا بدهی من یک روز را روزه می گیرم نگاه می کند و روز پنجشنبه را وقت داریم درس هم نداریم روز پنجشنبه را می گیریم تا فشار هم وارد نشود آمد و روز پنجشنبه مریض شدی می گویند نذر باطل نمی شود منتقل می شود به یک روز دیگر که برایتان مجال هست، از بین نمی رود یا مثلاً نذر می کنید برای امام حسین علیه السلام یک خیراتی بکنید غذایی چیزی بپزید بعد متوجه می شود فایده ای ندارد بایستی پولش را در جای دیگر صرف کنید مگر این که در موقع نذر بگوئید فقط و فقط این کار را می کنم و غیر از این نمی کنم آن باز فرق می کند یعنی خود کیفیت طلب در نفس نادر نسبت به مساله موجب تحقق ظرف یا شرط است یا وقت به عنوان ظرف است منتقل می شود به یک وقت دیگر یا بعنوان شرط است اصلاً نذر باطل می شود.

این هم همین است در وقت زوال اگر شما خودتان را در وقت زوال در معرض زوال قرار ندادید صلاة از شما ساقط می شود؟ راحت می چرخیم برای خودمان و نمازی هم نیست این دلیل بر این است که شارع در این جا وقت زوال را ظرف قرار داده نه این که تمام العله برای داعی، آن وقت این نتایجش را خواهید دید در بحث استطاعت خواهید دید که چه این اختلاف در مبنای اصولی چه اختلاف در حکم و تکلیف را به نسبت به استطاعت و حتی غیراستطاعت به خصوص نسبت به استطاعت چه تکلیفی اقتضا می کند. صدوهشتاد درجه در مقابل قرار می گیرد.

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ